

MINDAUGO SAPNAS

Mindaugas jau buvo karūnuotas, kai jį ir jo nukaršusią Mortą vežėme prie jūros į kuršių kraštą. Nukariavęs pusę pasaulio, taip bent atrodė pačiam Mindaugui tryliktame amžiuje, jis užsimanė pasižvalgyti po savo šalį ir pirmiausia keliauti prie jūros. Buvo girdėjęs apie ją tikrų ir išgalvotų dalykų, klausinėjo, ar tiesa, jog visas tas bekraštis vanduo kartais iškelia į paviršių begalinę girią, ir ar dainuoja tuomet jūra po girios kojomis. Ką jam galėjome atsakyti. Gal ir iškelia, Mindaugai, gal ir dainuoja, karaliau.

Vedėmės didelį pulką karių, gerai ginkluotų, pasiruošusių perbristi vandenį, nes tikėjo Mindaugas, kad gyvena jūroje kunigaikštis laisvūnas, juokiasi iš beribės karaliaus valdžios ir skaičiuoja savo bangas: viena banga, dvi bangos. Pamišęs buvo Mindaugas dėl savo užkariavimų ir dėl senatvės. Buvo žilas, sudribęs, bet dar pats laikėsi balne ir valdžią laikė, valdingumo nestingo.

Užtat Morta... Jau ji... Negalėjai patikėti, kad šis kūgis drėgno, pūvančio šieno kadais apžergdavo galingiausią Lietuvos vyrą. Turėjo krūtis su dviem rudais atsikišimais ir lizdą Mindaugui slėptis nuo viso pasaulio keršto. Kas bepalikę iš tų krūtų – širšių landynė. O lizdas užakęs. Nebėra kur slėptis karaliui.

Vežėme tuodu senius prie ~~rojų~~rojų. Slaptingo kaimyno, prakaituotu kūnu prilipusio prie Mindaugo Lietuvos.

– Kur jau ta jūra? – klausinėjo Mindaugas. – Ar bebus dar?

Ir pyko pats ant savęs. Kam šitiek kariavo, tiek žemių užgrobė, šitokį kelią sau nutiesė, tokį ilgiausią kelią.

O Morta vien dūsavo vežime, ir su kiekvienu atodūsiu iš jos burnos lėkė mirtis, Mindaugo rankom pasėta ir jos lizde patupdyta. Vienas atodūsis – viena mirtis, du atodūsiai – jau ir dvi mirtys.

Seni pakelės stulpai skelbė kunigaikščių valdas: Narimanto, Graibaus, Raudenio. Visi jie tupėjo Mortos lizde, visi jos atodūsiais grįžo namo.

Vežėme tuodu senius jūros žiūrėti. Didžiausio stebuklo, melsvos paslapties. Niekur nebuvo matyti jūros, tik juodos pušys prie nebylaus tako.

Mindaugas žvalgė savo valstybę, keistu žvilgsniu žiūrėjo į girią, dėl ko kariauta, dėl ko žudyta, nematyti nei miestų su žvilgančiais bokštais, nei nuogų gražuolių. Tik Morta, sėdinti vežime, gal net dvi Mortos, ar visai net ne Morta, tik sunkūs atodūsiai, plėšantys tuščią vežimą.

Pavargo Mindaugas balne, sustabdė žirgą, nulipo žemėn ir atsigulė ant žolės, delnu parėmęs ausį.

„Kokį pasaulį sutvėriau, – galvojo pats sau karalius. – Jūros, ir tos nebėra, vien Lietuva. Nei galo, nei krašto, veržiasi visa, iš savo kailio neriasi, per ankštas kailis, per mažo žvėries, reik didesnį siūtis, didžiausią.“

Sėdėjo kareiviai pievoje, džiūgavo gavę atilsio, valandėlę kalboms apie alų ir savo tėvynės gražuoles. Maža bebuvo moterų trylikto amžiaus kariams, vien pelkės, meilės ištroškusios, didelės meilės, iki mirties. Ir medžiai, slepiantys priešą. Viena pušis – vienas priešas, dvi pušys – ir antras, žiūrėk.

Padėjo Mindaugas galvą ant žemės, sunkią galvą, net žemė įdubo, suvaitojo Lietuva nuo Mindaugo galvos, nuo tokio didžiausio svorio. Ir užmigo karalius, visas užmigo, su savo kariais pievoje, pasiruošusiais perbristi jūrą, ir Mortos atodūšiais, su visais mirusiais kunigaikščiais ir jų pakelės stulpais, su plačiausiomis giriom ir priešais, su visa savo valstybe užmigo Mindaugas. Ir sapnavo.

Stovėjo visi, dar likę toje ilgiausioje šalyje. Priekyje Mindaugas, už jo – vežimas su Morta, gal net ne su Morta, tik su sunkiais atodūšiais, plėšančiais tuščią vežimą, greta – karaliaus vaikai, toliau – kareiviai ir už jų girios, o giriose visa Lietuva. Stovėjo ir žvelgė į girią, kylančią iš beribio vandens. Į begalinį mišką, kur augo žydras vandeny, virš mažų bangelių ir didelių bangų, sulig pačiu Mindaugu. Girią be miestų ir nuogų gražuolių. Sunkią, labai tvirtą girią, dideliais šaknų gurkšniais lakančią dainuojantį vandenį.

...Kol nurimo daina.

Atsiduso girių Lietuva – tvirta, sunki Mindaugo valstybė, didžiakrūtė, stambiablauzdė šalis, sėdmeninis, šlauninis kraštas, Mortos atodūsių karalystė, meilės ištroškusi pelkė, rudojo sapno žemė, gera giria, labai gera, Lietuva, kraujo tėvynė, kaip koks vanagas, rudas medinis paukštis, nieko nebijo, kieta lizdinė valstybė, be miestų ir nuogų gražuolių, klausantis miškas, pušys prie nebylaus tako, girdinti tyla, ausyla, nieko nepraleis, neišduos, išsižergus giria, kelias į užmarštį, į mėlyną sapną, kur žvelgsi, eisi, nugara, platus sprandas, šakų špygos ir kamienų tvirtovė, saugi tėvynė, lizdas karaliui ir jo kariams, ir sapnui, nuo viso pasaulio bangų kunigaikščių, apžėlęs lizdas, girių Lietuva, nežinosi – nerasi, ieškosi – prapulsi, ten visi, ir jie ten, irgi ir jie, geria alų, su pelkėm šnekasi, gera kalba, ilgi, susiraitę žodžiai, kaip šakos, kalbos rudos, medinės, medžiai tam lizde, nieko neatsitiks, gera Lietuva, gera. Miega Mindaugas.